

»**Beiträge zur Geschichte der Stenographie bei den Südslaven.**« Mit einem Anhang: Kurze Entwicklungsgeschichte der Kunst und Wissenschaft bei den Slovenen, Kroaten, Serben und Bulgaren. Erinnerungen aus den letzten anderthalb Decennien von Anton Bezenšek, Professor am Real-Obergymnasium »Alexander I.« in Philippopol etc. etc. Mit einer Einleitung versehen von Karl Hempel, vereideter Sachverständiger für Stenographie. Berlin 1890. Kommissionsverlag der akademischen Buchhandlung L. Hartmann in Agram.« Kaj zanimiva in dobro pisana knjižica, katero je spisal naš še mladi, vendar veleslužni rojak (štajerski Slovenec), gosp. prof. Anton Bezenšek, znani pisatelj slovenski.

Posebno nam ugaja sklep te knjižice, ki slove preveden v slovenščino tako-le: »Ni se dolgo, ko so govorili v zapadni Evropi z nekakim zaničevanjem o ‚zanimivih‘ narodih tam doli na balkanskem polotoku in sosednih deželah. Upamo, da jim ne bodo več — če se bodo ž njimi natančneje seznanili — zaničljivo dajali tega pridevka, ampak da se bodo v resnici in s tako pazljivostjo zanje zanimali, kakoršne so vredni zaradi hitrega kulturnega napredovanja. Da bi vzbudil v čitateljih to zanimanje in da bi oni mogli pravično soditi o kulturnih naporih in duševnem napredku južnih Slovanov, napisal sem te vrstice.« Blagovoljni čitatelj! zdaj veš, v kakem smislu je pisana knjižica. J. L.—n.

Novi hrvatski grobovi.

Hrvatski narod žaluje zopet ob novih grobovih — grobovih svojih sinov. Ni prav dolgo, odkar je sprovedel do hladnega groba: barona Metela Ožegovića, Franja plem. Žigrovića-Pretočkoga, dr. Antona Kovačića, Karola Ferkića in Ivana Fiamina.

Baron Metel Ožegović se je rodil v Zagrebu l. 1814, kjer se je po dovršenih študijah hitro popenjal od službe do službe, in ko se je leta 1835 oglasil Gaj, hudeč narod, bil je Ožegović med tistimi, kateri so Gaja podpirali z besedo in dejanjem. Leta 1848 je že bil predstojnik banskega »vieća«, odkoder so ga predstavili k ministerstvu, pozneje povzdignili za svetovalca vrhovnega sodišča in potem za državnega in tajnega svetovalca. Zastopal je večkrat svojo domovino, kjer se je vsikdar vestno potegoval za njene pravice. Ko je bila leta 1849 prazna škofija bosensko-sremska, opozoril je Ožegović višje kroge na mladega in duhovitega dvorskega kapelana Strossmayerja, v katerem je hrvatski narod dobil največjega dobrotnika in boritelja za sveto vero in milo domovino. Zadnje dni je preživel v Hietzingu pri Dunaju, kjer je umrl 10. svečana t. l.

Dne 24. prosinca je umrl v Zagrebu **Franjo plem. Žigrović-Pretočki**. Tudi on je ugledal beli svet v Zagrebu istega leta, kot Ožegović. Za prebujanje naroda se je oglasil najprej v pesmi »Molitva« in pozneje se je povrnil k pravoslovnim študijam, tedaj je napisal »Das Verhältniss Croatiens zu Ungarn«, kjer brani svojo domovino, katero je zvesto ljubil do smrti — pobijajoč madjarskega zgodovinarja Horvatha. Ker Ožegović leta 1861 ni hotel sprejeti časti hrvatskega kancelarja, zato jo je dobil znani pesnik Ivan Mažuranić; Žigrović pa je postal podkancelar in je Mažuranića vestno podpiral. V tem času je napisal: »Ueber das Selbststim-mungsrecht der Königreiche Dalmatien, Croa-tien und Slavonien.«

Ko je leta 1865 stopil v pokoj, deloval je zopet na hrvatskem književnem polju, izdal »Pjesme Franja Pretočkoga«, prestavil Kiriničev spis: »de municipalibus juribus et statutis Reg-norum Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae« in Paulyev: »urbarski sustav kraljevina Hrvatske i Slavonije.« Napisal je drame: »Sejслав Ljuti«, »Veronika Desinić«, »Razbojnikova žena« in »Spljetski čarobnik«; prestavil je Grillparzerjevo »Die Abnfrau — Prababu« in Schillerjevega »Don Carlosa«; kot dvakratni predsednik glediščnega odbora ima tudi veliko zaslugo za hrvatsko opero.

Tretji je grob mladega pisatelja in pesnika **dr. Antona Kovačića**, kateri je umrl 10. grudna 1889. l. Rajni je poslednje dni sestavljal za »Matico hrvatsko« dramo »Doktor od knjiga«, v kateri je glavna oseba »neumnež«; a pisatelj se je vanj tako zamislil, da je sam izgubil um in nekoliko dnij potem umrl. Zaradi njegovih povestij ga ne moremo hvaliti, posebno ne zaradi zadnje večje povesti »U registraturi«, ker je tukaj preveč nezdravega realizma; pozneje je izdal dve večji povesti »Fiškal« in »Baruničina ljubav«; manjše povesti so tiskane v raznih listih. Pesmi njegove so epične in lirične; posebno v satiri je večkrat šibal politične nasprotnike in neprijatelje svoje domovine. Škoda za zmožnosti njegove, ki niso služile vselej dobri stvari. A sedaj naj počiva v miru!

Dne 28. sušca t. l. je pobrala nemila smrt Hrvatom pisatelja: **Karola Ferkića**, župnika v Križevcu, kateri je med drugimi znanstvenimi in zabavnimi spisi napisal tri lepe povesti: »Španjolci u Hrvatskoj«, »Krvavi sabor« in »Brat i sestra ili bitka na križevačkom polju«.

Dne 25. aprila je izgubil hrvatski narod — **Ivana Fiamina**.

Ivan Fiamin se je rodil 9. junija leta 1833 v Skrbčićih blizu Opatije. Ko je bil Ivan še otrok, preselili so se stariši na Reko, kjer je obisko-

val ljudsko šolo in pozneje vstopil v gimnazijo. Očetov stan (oče je bil pomorščak) ni ugajal sinu. Ko je v 5. razredu postala hrvaščina učni jezik, prijel se je je naš Ivan z vso gorečnostjo. Njegov učitelj Jerko mu je bil največji prijatelj, ker je razlagal lepoto materinskega jezika; stariši Fiaminovi so govorili doma v čakavskem narečju. Za priljubljenim Jerkom je prišel znani Fran Kurelac, kateri je v njem zanežil še večjo ljubezen do materinščine; on sam mu je posojeval knjige, in Ivan je vrlo napredoval. Da bi po dovršenem 6. razredu nadaljeval svoje nauke, šel je v Zagreb, pa ga hitro zapustil, ker ni imel gmotnih sredstev. Šel je v Senj, kjer so ga sprejeli v semenišče. Tukaj je s svojim znanjem hrvatskega jezika očaral profesorja Sladovića, in ko je škof Ožegović pri zrelosti izkušnji spoznal v njem lepe sposobnosti, poslal ga je na Dunaj v Pazmaneum. Po sijajno dovršenih bogoslovnih studijah ga je poklical Ožegović v pisarno, kjer je po smrti Sladovićeve postal učitelj hrvatskega jezika na gimnaziji, malo pozneje profesor katehetike in metodike, poleg tega je postal še »praefectus studiorum« v semenišču, kjer je predaval tudi staroslovenščino. Škof Ožegović ga je zelo ljubil in je pri neki priliki o njem rekel: »Iste juvenis mihi valde placet, sed raro me frequentat.«

Leta 1862 postane kanonik kapitola na Reki in kmalu po želji meščanov tudi župnik, pozneje še »praepositus« in opat sv. Jakoba »ad Palum«. Službo svojo je do smrti vestno izvrševal in je še poleg tega deloval na književnem in političnem polju.

Poleg svoje težavne službe, katera mu ni puščala mnogo časa, storil je vendar mnogo za književnost hrvatsko. Res je malo izvirnega napisal, ali o njegovem edinem večjem izvirnem spisu »Radnja čovjeku dužnost i blagodat«, katerega je izdalo društvo sv. Jeronima, rekel je pokojni Perkovac, da je ta knjiga izmed najboljših hrvatskih knjig. Napisal je še tudi nekoliko odlomkov pedagoških. Vsi drugi njegovi spisi so prevodi iz italijanskega, francoskega ali nemškega jezika; ali ti prevodi imajo vsi literarno vrednost, in znani pesnik hrvatski Hugo Badalić pravi: »suvišno bi bilo govoriti o vrednosti ovih djela, mi možemo samo Fiaminu čestitati.« Preložil je iz italijanščine dva spisa Cantúova: »Mladić upućen na dobrotu, nauk i rad«, »Poštenjak iliti pravice i dužnosti«, potem: »Dobro i zlo« (Montegazza); »krščanske molitve« (Tomaseo); iz francoščine Fenelonove »Zgode Telemaka« (izdala Matica Hrvatska); Dva govora otca Bourdaloua; iz nemščine »Ksan-tipa« (Littrowa vesela igra) in iz latinskega: »Kaja Krispa Salustija o Katalininoj uroti.«

V njegovi pisavi se sicer vidi posnemanje Kurelčevega sloga, vendar moremo reči, da je dosti samostojna.

Pokojnik se je spomnil pred smrtjo v svoji oporoki potreb naroda in književnosti hrvatske ter je med drugimi velikimi zneski zapustil Matici Hrvatski in društvu sv. Jeronima po 1000 gld., a jugoslovanski akademiji 500 gld.

Bodi takemu pisatelju i domoljubu tudi med Slovenci blag spomin!

Z. L.

Raznoterosti.

Slovenska prisega iz leta 1735. V mestnem arhivu kamniškem sem našel sledečo slovensko prisego mekinskega podložnika Balanta z dné 1. marcija 1735. l., katera nam nekoliko kaže, kakšen je bil v oni dobi jezik med priprostim ljudstvom:

Jest Jerni Ballant: Jacob Ballant: Perfsechem Bogu Ozheto, Syno, inu Svetemo Duchu, Lube Divize Matere Marie, vfsem Bofschym Svetnikam, inu Svetnizam, vfsem Nebeschkim Angelzam, ne na proschno, ne skufs schenkengo, ne is sovraschtva, ampak sa same pravize volla, De bi namrezh Mathaeus Preschern bil to zerkнено schrebie sam oderl, koker je moje govorjene od Befsede do Befsede zelo

Refsnično, inu je Mathaeus Prefschern vte vischi popolnema po nadolsechno obrezhen koker meni pravi Bug pomagei, Prezhashtita Brefs vfsega madescha spozheta Diviza inu Mati Boschia Maria, ufse Boschije Svetnike, inu Svetnize, tudi ta Sveti Evangeli, inu nascha Catholska vera, na mojo pufsledno vro, kadar fse moja Duscha od tellefsa Lozhila Bode, aku fsem jest vte vische kervo perfsegal na Letem sveto sdej s pravizo straffan, tankei tudi od moiga Stuarnika Christusa Jesufsa Svete gnade inu miloste Ja tudi od gmeinschoffte vfsech Svetnikou inu Svetniz na vekomoj odlozhen inu Ferdaman Bodem Amen.

J. Benkovič.

Opomba. Na str. 174 čitaš: „kamniški“. Dasi je ta oblika pač pravilnejša od „kamniški“, pišemo v listu poslednjo zaradi doslednosti; ona prva se je le prezrla.

Nagrado, v 1. številki razpisano, so dobile povesti: „Luka Vrbec“, „Na grobéh“ in „Tinček iz Bosne“.

Številki 6. „Dom in Svet“ -a je pridejan list s sedmero slikami za str. 182.

Cena: Za celo leto 2 gld.; za pol leta 1 gld. Uredništvo in upravnništvo je v Marjanišču.

Izdajatelj, lastnik in urednik dr. France Lampe. Tiskala »Katoliška Tiskarna« v Ljubljani.